

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

Bakalářské prezenční studium
2009 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Petr Červa

Vznik a zánik politické strany v ČR

Praha 2012

**Vedoucí bakalářské práce:
JUDr. Věra Jirásková, CSc.**

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Full-Time Studies
2009 - 2012

BACHELOR THESIS

PETR ČERVA

Creation and termination of political parties in Czech
Republic

Prague 2012

**The Bachelor Thesis Work Supervisor:
JUDr. Věra Jirásková, CSc.**

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 10.2. 2012

Jméno autora: Petr Červa

Poděkování

Chtěl bych velmi poděkovat své vedoucí bakalářské práce JUDr. Věře Jiráskové, CSc., za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce a především za její trpělivost a čas, který při mé práci strávila. Dále bych chtěl poděkovat Simoně Urbánkové za pomoc při shánění podkladů pro tuto bakalářskou práci.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá analýzou pojmu politická strana, jejími znaky, typy, historií, funkcí a základními ústavními principy vzniku a zániku politických stran a hnutí. Cílem práce je také objasnit, které podmínky brání vzniku politické strany či hnutí a za jakých podmínek může být strana zrušena, rozpuštěna či pozastavena. Také se zabývá změnou v české právní kultuře po roce 1989.

Klíčové pojmy

Definice, demokracie, organizace, politická strana, politické hnutí, registrace, stabilizace, stanovy, stranické systémy, vláda, vznik politické strany, zánik politické strany.

Annotation

This Bachelor thesis analyzes the concept of political party, its characters, types, history, functions and basic constitutional principles of formations and dissolution of political parties and movements. The aim is to clarify the conditions which prevents the formation of political parties or movements, and under what conditions the party abolished, suspended or dissolved. It also deals with the change in the Czech legal culture after year 1989.

Key words

Definition, democracy, organization, political party, political movement, registration, stabilization, statuses, party systems, government, the emergence of political party, disappearance of political party.

OBSAH

ÚVOD	8
1. Vymezení pojmu politická strana.....	9
1.1. Politologové a jejich vymezení politických stran	9
1.2. Obecná definice politických stran	10
1.3. Charakteristika politické strany.....	11
1.4. Diference mezi politickými stranami a zájmovými skupinami.....	13
2. Historie vzniku politických stran	15
2.1. Historie ve světě	15
2.2. Historie před vznikem první Československé republiky	17
2.3. Historie po vzniku Československé republiky	20
3. Funkce politických stran.....	23
4. Důvody opravňující odmítnutí registrace politických stran	27
4.1. Extremismus.....	27
4.2. Radikalismus	28
5. Ústavní základy vzniku a působení politických stran v ČR	30
5.1. Obecné příčiny vzniku politických stran	30
5.2. Stanovy politické strany ČR	32
5.3. Změna stanov	33
5.4. Návrh na registraci	34
5.5. Důvody pro odmítnutí registrace.....	35
5.6. Vývoj ústavního postavení.....	36
5.7. Základy politického systému České republiky	37
5.8. Financování politických stran	39
5.9. Působení politických stran či hnutí v masmédiích	42
6. Zánik, zrušení a pozastavení politické strany či hnutí.....	43
6.1. Zánik politické strany či hnutí.....	43
6.2. Zrušení politické strany či hnutí.....	44
6.3. Pozastavení politické strany či hnutí	44
7. Proměny české politické kultury po roce 1989.....	46
8. Dělnická strana.....	51
ZÁVĚR	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	56
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	58
SEZNAM PŘÍLOH	70

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá analýzou vzniku a zániku politických stran v České republice. Toto téma je už pouhým svým charakterem velice rozsáhlé. Samotné jednotlivé kapitoly i mnohé podkapitoly by mohly být samostatnými bakalářskými pracemi, které by se danými tématy zabývaly větší měrou a podrobněji, než je tomu tak v této bakalářské práci.

V této práci jde především o nastínění, co to politická strana či hnutí vlastně je a jaké jsou právní podmínky vzniku a zániku politické strany v ČR, které vyplývají především ze zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích. Dále jde o průzkum, jak jsou tyto podmínky zrealizovány prostřednictvím příslušných státních orgánů. Těmito orgány jsou pak například Ministerstvo vnitra ČR, Nejvyšší správní soud či Ústavní soud. Otázky na téma vzniku a zániku politických stran a hnutí jsou širokou společností často diskutované a bedlivě sledované, nehledě na to, jaký rok se právě píše. Proto v této práci jde také o snahu přiblížit, jak se s touto problematikou vypořádali lidé a právo nejen v letech minulých, ale i v dnešní době.

Zvláště pak od rozpadu federace, tedy za dobu téměř dvacetiletého fungování samostatné České republiky, se český stranický systém vykrytalizoval do své specifické podoby, která v této práci bude také podrobena zkoumání.

1. VYMEZENÍ POJMU POLITICKÁ STRANA

Právo občanů zakládat politické hnutí či koalice a zároveň se v nich svobodně sdružovat je považováno za základní občansko-politické právo. Právo svobodně se sdružovat v politických stranách a hnutí je zaručeno LZPS, Ústavou ČR a zákonem o sdružování v politických stranách a politických hnutí. Avšak přesná a ustálená definice, která by vyjadřovala co je politická strana, není nikde uvedena.

Podle zákona č. 424/1991 Sb. § 1 odst. 1 „mají občané právo sdružovat se v politických stranách a v politických hnutích.“ Toto právo však také zakotvuje LZPS v čl. 20 odst. 1, kde stanovuje: „Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.“ Přičemž v čl. 20 odst. 2 přímo zakotvuje, že „občané mají právo zakládat též politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich.“

Výkon práva sdružování se v politických stranách či v hnutích slouží občanům k jejich účasti na politickém životě společnosti, zejména na vytváření zákonodárných sborů a orgánů vyšších územních samosprávných celků a orgánů místní samosprávy.¹

1.1. Politologové a jejich definice politických stran

Pojem politická strana je pro politology velmi těžko definovatelný. V celé politologii neexistuje jednotná definice politické strany. Politické strany jsou totiž právním, politologickým, sociologickým i historickým fenoménem.² A z tohoto důvodu má každý významný politolog na politické strany svůj úhel

---

¹ Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, §1 odst. 1.

² KLÍMA, Karel. A kol. *Státověda*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 107. ISBN 80-86898-98-9.

pohledu a ten je navíc ovlivňován různými kritérii (např.: místo a čas) a nabízí tak svojí vlastní definici. Toto znesnadňuje formulování pojmu do jednotné definice, která by obsahovala vše důležité a podstatné.

Například politolog Thomas Hodgkin vymezil politické strany velmi obecným výrokem „*všechny politické organizace, které samy sebe pojímají jako strany, a které jsou takto i všeobecně přijímány*“.³

Italský politolog G. Sartori se pokusil o tzv. minimální definici politické strany. Minimální definice je taková definice, která se snaží být neovlivněna dobou a zároveň být platná pro všechny politické strany. G. Sartori vyjádřil politické strany jako „*politické skupiny, jež se účastní voleb a jež je jejich prostřednictvím schopna své kandidáty umístit do veřejných úřadů*“.⁴ Ovšem i tato definice není zcela správná, protože ne všechny politické strany se účastní voleb.

Hojně se také používá definice politické strany, kterou zformuloval Edmund Burke: „*Politická strana je seskupením lidí spojených za účelem prosazování národního zájmu, a to na základě partikulárního principu, na kterém se všichni shodují*“.⁵ Tato teze ale bývá také kritizována, protože ne vždy jde všem členům politické strany o prosazení národních zájmů, ale i hmotnému obohacení určité skupiny obyvatel či dokonce jednotlivých členů politické strany. Ať už se tedy jedná o obohacení hmotné či mocenské.

1.2. Obecná definice politických stran

Pojem „*politická strana*“ bývá nejčastěji používaný výraz v politickém slovníku a je všeobecně chápán jako jasný a srozumitelný, proto ho není

---

³ HODGKIN, T.: *African Political Parties*, Londýn: Penguin, 1961, s. 16.

⁴ FIALA, Petr. - STRMISKA, Maxmilián. *Teorie politických stran*. Brno : Barrister & Principal, 1998. s. 29. ISBN 80-85947-31-5

⁵ KIRK, Russell. *Edmund Burke and the Constitution*. The Russell Kirk Center. Dostupné z: <http://www.kirkcenter.org/index.php/detail/burke-and-the-constitution-1985/>.

v běžné řeči třeba jakkoli vysvětlovat.⁶ Ani Ústavy či zákony tento pojem přímo nedefinují, neboť se spokojí s výše zmíněnou všeobecnou srozumitelností.

Slovní spojení „*politická strana*“ má kořeny v latinském slově *pars*, což je označení dílu či části z jednoho celku, a také z anglického slova *party*. Politické strany tedy zastupují zájmy určité části společnosti, ale zároveň také chrání veřejné blaho. Pro úspěšnou činnost politické strany se tedy požaduje co nejvíce sympatizantů a voličů, kteří zajistí širokou volební základnu⁷ a teprve poté, může politická strana nějakým zásadním činem zasahovat do politického dění. Protože jakákoliv strana je bez svých voličů, proti opozičním stranám, slabá a bez vlivu, tudíž bez možností dosáhnout vytyčených cílů.

Jinými slovy jsou politické strany jakýmsi prostředníkem mezi právní mocí představovanou státem a veřejností. Pomocí politických stran se lidé mohou aktivně podílet na vedení společnosti a tím realizovat svá politická práva. Takovéto realizace mohou dosáhnout členstvím v politické straně či jen tím, že politické straně dají svůj volební hlas během volebního období.

Politické strany však budou plnit svůj účel, pouze pokud bude splněna podmínka plurality. Pluralita neboli mnohost názorů zajistí, aby byla prostřednictvím politických stran ideově obsažena co nejširší škála občanů, kteří tak budou mít možnost výběru volby a budou se tak moci ztotožnit s vytyčenými cíly politických stran.⁸

---

⁶ FIALA, Petr. - STRMISKA, Maxmilián. *Teorie politických stran*. Brno : Barrister & Principal, 1998. s. 14 ISBN 8085947315.

⁷ KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 1998. ISBN 80-86031-13-6. s. 14

⁸ KLÍMA, Karel. A kol. *Státověda*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 105. ISBN 80-86898-98-9.

1.3. Charakteristika politické strany

Politická strana po celou dobu své existence usiluje o to, aby měla vliv na tvorbu politického dění ve státě i v zahraničí, a to v delším časovém rozmezí. Politická strana dává zřetelně najevo svou vůli účastnit se v politické angažovanosti, proto se také účastní voleb do Parlamentu. Také jí nejde jen o pouhý vliv na vládu, ale i o samotnou účast v ní.

Politická strana je dobrovolným sdružením občanů, které se zakládá na principu individuálního členství ve straně. Zákon č. 424/1991 Sb. v §6 odst. 1 stanovuje, že politické strany a hnutí vznikají registrací nebo na základě skutečností⁹ uvedených v zákoně. Aby politická strana mohla vzniknout, musí k návrhu na registraci připojit i petici, na níž musí počet podpisů překročit určitou hranici¹⁰, aby bylo očividné, že má určitou váhu a také jistou reprezentativní hodnotu. Překročením této hranice si politická strana zajistí to, že její cíle a ideje budou brány v potaz a nebude jí tak upírána šance na úspěch ve volbách.

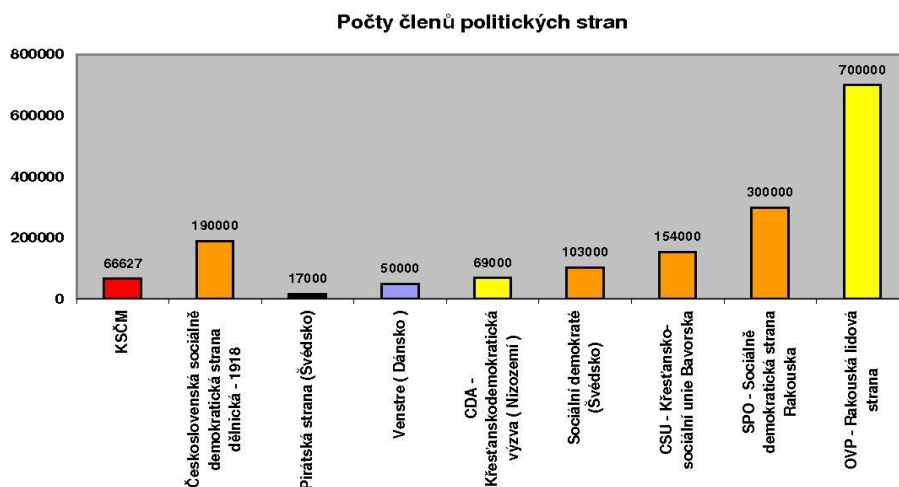
Politická strana je samostatnou organizací, která má pevnou organizační strukturu a není pro ni přípustné, aby pro své účely využívala jiné organizace či sdružení.

---

⁹ Např. pokud nebylo zmocněnci přípravného výboru do 30 dnů doručeno rozhodnutí ministerstva o odmítnutí registrace, strana a hnutí vzniknou dnem následujícím po uplynutí této lhůty. Nebo strany a hnutí vzniknou na základě pravomocného rozhodnutí soudu, kterým se ruší rozhodnutí ministerstva o odmítnutí registrace. Tyto skutečnosti jsou uvedeny v zákonu č. 424/1991 Sb., v § 8 odst. 4 a 6 a § 21.

¹⁰ Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, §6, odst. 2 a) uvádí, že je potřeba podpisu „alespoň jednoho tisíce občanů požadujících, aby strana a hnutí vznikly“.

Graf 1: Porovnání počtů členů politických stran v různých evropských zemích

Zdroj: <http://zboril.blog.idnes.cz/c/205550/Vyvoj-poctu-clenu-politickyh-stran-v-CR.html>

Politická strana si ukládá za cíl získat pomocí voleb politické pozice ve státě, díky kterým se politická strana může podílet nebo dokonce diktovat politiku státu.

Podmínkou pro uznání statutu, jako politické strany, je její vlastní účast na veřejném životě, a to pod vlastním jménem.¹¹

1.4. Diference mezi politickými stranami a zájmovými skupinami

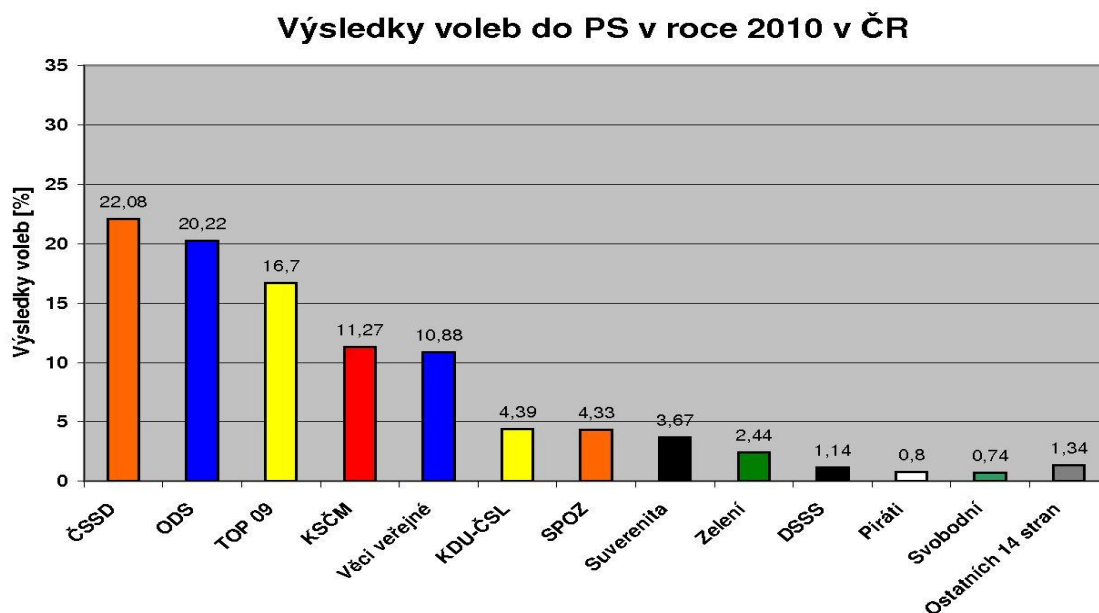
Přestože nemají politické strany obecně platnou definici, odlišují tyto „nedokonalé“ definice politickou stranu od zájmových skupin. Pro politologii a rozvoj teorie politických stran je totiž nutné adekvátně vyjádřit rozdíly mezi těmito institucemi.

Většina příznaků je však společná pro oba typy organizací. Společnými příznaky jsou například: představy, zájmy členů, dobrovolnost a otevřenost. Rozdílem mezi těmito institucemi jsou tedy dvě důležitá kritéria. Politická

¹¹ KLÍMA, Karel. A kol. *Státověda*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 109. ISBN 80-86898-98-9.

strana se na rozdíl od zájmové skupiny angažuje ve volbách a také se snaží získat politickou moc potřebnou pro uskutečnění cílů politické strany. K odlišení politických stran od zájmových skupin se používá tvrzení M. Duvergera. Toto tvrzení tvrdí, že politické strany se snaží získávat a vykonávat moc, zatímco zájmové skupiny na moc pouze působí tak, že se snaží ovlivnit ty, kteří politickou moc fakticky mají. Obecně tedy platí, že politické strany usilují o dosažení vytyčených cílů či ideálů přímo pomocí voleb, zatímco zájmové skupiny jako celek se voleb přímo neúčastní. Tato skutečnost však může vyvolávat hypotézu, že pokud se některá ze zájmových skupin rozhodne kandidovat ve volbách, stane se z ní politická strana. Dalším důležitým rozdílem mezi těmito institucemi je ten, že politická strana usiluje o politickou moc a z ní vyplývající převzetí politické odpovědnosti, zatímco zájmové skupiny chtějí politickou moc, ale politické odpovědnosti se vyhýbají.¹²

Graf 2: Výsledky voleb do PS v roce 2010 v ČR

Zdroj: <http://zboril.blog.idnes.cz/c/207898/Svobodni-a-SaS-srovnani-liberalne-euroskepticky-stran-v-CR-a-SR.html>

¹² FIALA, Petr. - STRMISKA, Maxmilián. *Teorie politických stran*. Brno : Barrister & Principal, 1998. s. 34-38. ISBN 8085947315.

2. HISTORIE VZNIKU POLITICKÝCH STRAN

Politická strana je takovým výtvozem člověka, bez kterého by se dnes moderní vyspělé státy ani moderní demokracie neobešly. Kdyby neexistovaly politické strany, tak by asi dnes nebyla demokracie taková, jakou jí všichni znají.

2.1. Historie ve Světě

V historii vždy vládly ostatním určité elitní skupiny, které k moci nepouštěly nikoho jiného než své nástupce. Ať již to byli kmenoví náčelníci, šlechtické a královské rodiny, dynastie či církevní mocnosti. Tyto elitní skupiny mezi sebou soupeřily v boji o moc. Prostý člověk měl v té době mizivou vidinu na podílení se vedení společnosti.

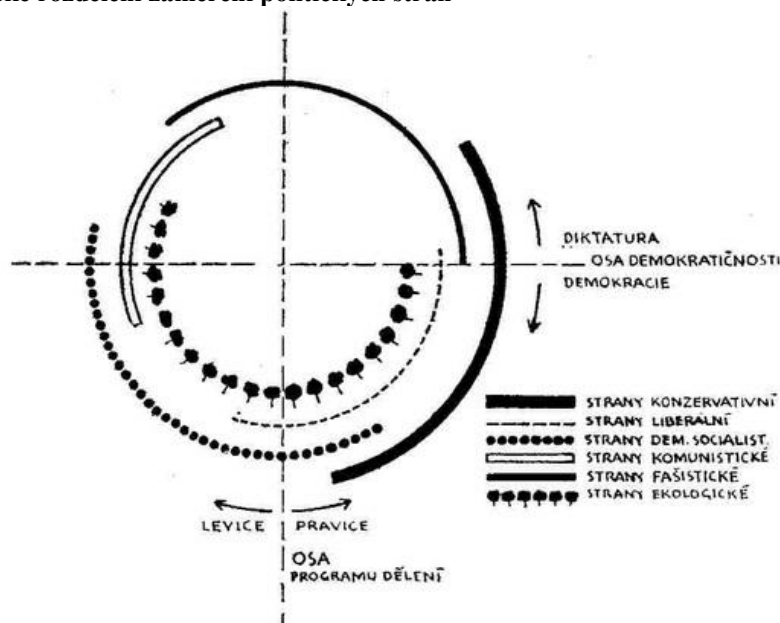
Teprve ve feudalismu se do tehdejší anglické královské politiky včlenily první politické strany, které reprezentovaly tehdejší sociální třídy. Až postupem času se přeměnily politické strany reprezentující sociální třídy na politické strany dělené podle názorů, idejí a cílů.

Během Velké francouzské revoluce vznikly pak další důležité politické strany. První politická strana byla tvořena občany, jimiž byli umírnění až konzervativní demokraté. Tato politická strana se jmenovala podle skupiny poslanců z kraje Gironde – Girondisté. Jejich opozicí byla radikální politická strana, která se jmenovala podle kláštera Saint-Jacques, kde se poprvé sešli – Jakobíni. Zde obě strany reprezentovaly občany a nikoliv vládnoucí elitu.

V průběhu 19. století se v Evropě uchytilo označení stran, které vzniklo ve francouzském Národním konventu. To byl nejvyšší zákonodárný a výkonný orgán ve Francii, kde royalisté seděli vpravo a jejich opozice vlevo. Odtud pochází kategorizace politických stran na „pravici“ a „levici“. V Evropě se

tedy strany rozdělily na části konzervativní, liberální a demokratické. Na sklonku 19. století se demokraté dělí na další menší strany, jako jsou národní demokraté, liberální demokraté, apod. Do levice se však přidávají nové dělnické strany. Tyto strany se jmenují: sociální demokraté, socialisté a komunisté.

Graf 3: Grafické rozdělení zaměření politických stran

Zdroj: http://www.sds.cz/docs/prectete/eknihy/udp/am_udp06.htm

To byla situace v 19. století, ale ve 20. století se už začínají rozmáhat nové politické strany i v jiných zemích. Začaly se tvořit a někdy i násilně prosazovat politické strany, které ovlivňovaly bezmála celý svět. Příkladem takového rozmachu je Velká říjnová revoluce, která zásadně ovlivnila světové politické dění. Tato revoluce má za důsledek rozšíření komunismu do podstatné části světa. Zvláště po této revoluci se pak další politické strany snažily nejenom splnění politického programu, ale i o světový vliv.

Z výše napsaného tedy lze vyvodit, že první politické strany byly zastoupením lidových vrstev, které se teprve postupem času přeformulovaly na

strany s politickým programem. Posledním stádiem tohoto vývoje jsou politické strany, které se snaží svojí ideologií promítnout do celosvětového měřítka.¹³

2.2. Historie před vznikem první Československé republiky

Vystihnout správně přehled vývoje v českých zemích v období monarchie je velice problematické, protože se jedná o velký časový úsek, který byl prostorově i časově proměnlivý. Tuto problematiku podtrhuje fakt, že není dostatek studií, které by pokrývaly vše potřebné k celistvému zmapování. Nedostatek materiálů je zapříčiněn tím, že v meziválečném období nebyla historickému studiu v českých zemích věnována přílišná pozornost z důvodů přednostního zkoumání dělnických hnutí, komunismu apod.

České politické strany se v té době nijak zvlášť nelišily od jiných evropských politických stran. Ale drobné rozdíly tu však byly. Na rozdíl od jiných evropských politických stran, které vznikaly na sociálních a ideologických základech, zatímco ty české vznikaly převážně z nacionálních důvodů. Prozrazují to i názvy těchto stran - Národní strana, Deutschliberale Partei, aj. Tyto strany vznikaly sice z nacionálních důvodů, avšak promítal se v nich jen zlomek obyvatelstva. Strany nereprezentovaly veškeré obyvatelstvo, ale jen honorační vrstvy. Obyčejní lidé, kvůli jiné sociální vrstvě a národní indiferentnosti a jiných odlišnostech, zůstali z politického dění vynecháni. Jeden z dalších důvodů byl také ten, že ne všichni občané měli volební právo. Před zavedením všeobecného volebního práva disponovalo možností volit přibližně asi jen 6% veškerého obyvatelstva.

Pro honorační strany tedy byla charakteristická malá sociální základna a minimální organizovanost. Nejdůležitějším prvkem organizačního základu tehdejších stran byly neformální kontakty a známosti jednotlivců v politických

---

¹³ *Politické strany a hnutí: Historický vývoj politických stran* [online]. 2006 [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://www.sds.cz/docs/prectete/eknihy/udp/am_udp06.htm

stranách. Neformální a volné organizační vazby dávaly prostor pro vznik stranických odnoží a nových frakcí, které byly nezávislé na své „mateřské“ straně. Na druhou stranu jim však tato možnost dávala dostatečně velký prostor pro seberealizaci, a tudíž nemusely zakládat úplně nové a osamostatněné strany.

Před vypuknutím první světové války však už bylo charakteristické, že se české politické stranictví začalo přeměňovat z honoračních stran na strany masové a zájmové. To mělo za následek vytvoření pevnější organizační struktury politických stran. Tato pevnější organizační struktura a síť začala pomalu nahrazovat dřívější důvěrnický systém, který zakládal na politických konexích. Namísto konexí se dosazovaly výkonné orgány.

Zhruba od 90. let 19. století se ve vedení politických stran začínala objevovat profesionalita a řádný administrativní přístup, který měl za cíl pevné finanční zázemí strany. Na stranickou práci už nebyli jen samotní členové, ale i placené síly. Složení těchto placených sil bylo tvořeno ze stranických tajemníků a redaktorů. Větší profesionalita se začala promítat i do sfér mediálních. Politické strany začaly vydávat vlastní politické denní noviny, které tiskly tiskařské firmy, kde byli většinou hlavními akcionáři samotní členové politických stran. Mimo denního politického tisku se zde hojně tiskly i agitační brožury, letáky, kalendáře, plakáty aj. V této fázi začaly politické strany vydávat i své vlastní oficiální dokumenty o politických programech, které se postupně stávaly nezbytnou součástí každé strany. V těchto programech, na rozdíl od předchozích, už nescházely hospodářské a sociální požadavky, ale ani snaha oslovit co nejširší sociální vrstvy. V těchto programech bylo zahrnuto i vytváření nejrůznějších mládežnických, tělovýchovných a jiných spolků, které měly za úkol získat co největší množství obyvatel ve prospěch, které bude poté volit ve prospěch dané politické strany.

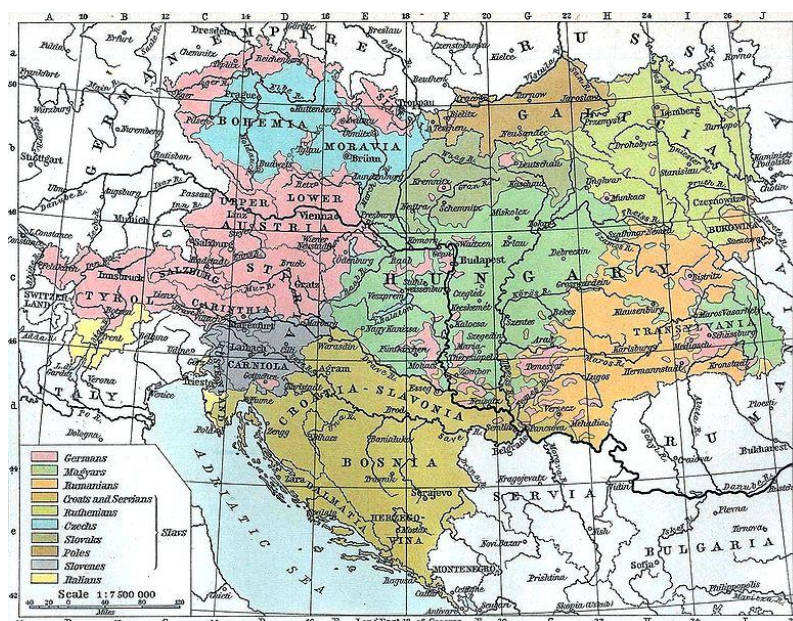
To vše naznačovalo tomu, že se honorační politické strany pomalu začaly přetvářet na strany masové. S touto transformací se začaly politické strany promítat i do nejrůznějších nepolitických sfér, jako např. kulturních a školských, ale i do hospodářských apod. Nejasná hranice mezi politickou

a nepolitickou sférou dávala prostor k vytvoření jistých politických subkultur. Mimo stranických tiskovin vznikaly separátní divadelní, čtenářské a tělovýchovné spolky. Vstup občana do takového spolku už tedy často znamenalo jasnou volbu politické strany a jeho výraz přijetí dané politické subkultury.

Tomuto politickému procesu se v politologii říká „sloupová struktura společnosti“. K jeho expanzi docházelo zejména v 90. letech 19. století, kdy docházelo k rozšiřování volebního práva, které tak silně pomohlo k modernizaci politických stran.¹⁴

Nejdůležitějšími politickými stranami té doby byly Staročesi, Mladočeši, Česká strana lidová, Agrární strana a Křesťansko-sociální strana.

Obrázek 1: Národnostní složení v r. 1911 (češi jsou modří)

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Austria_hungary_1911.jpg

¹⁴ MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. A KOLEKTIV. *Politické strany: Vývoj politických hnutí a stran v českých zemích a Československu I, II*. Brno: Doplněk, 2005. s. 17-27. ISBN 80-7239-180-1.

2.3. Historie po vzniku Československé republiky

V první Československé republice byly politické strany základní strukturou politického systému. Stejně jako před vznikem první republiky, tak i v této době zasahovaly strany do mnoha nepolitických sfér společnosti. První republika byla dokonce v té době označována jako stát politických stran.

Politická strana byla však jen jedna z částí politického systému země, protože vedle stran zde působí jiné mocenskopolitické faktory, které regulují moc politických stran. Během první republiky byli představiteli tohoto faktoru tzv. skupina Hradu, finanční a ekonomická centra a velké množství nepolitických institucí. Politické strany samotné však nebyly uceleným mocenským faktorem, neboť hájily vždy jen část zájmů obyvatelstva a to dávalo příčinu k vzniku vzájemného konkurenčního boje. Tyto boje o politickou moc tak znemožňovaly, aby nejsilnější politická strana disponovala veškerou mocí. Konkurenční boje tedy v podstatě zastřešovaly trvání politické plurality a demokracie.

Vliv politických stran na okolní prostředí byl patrný již před první světovou válkou, protože politické strany byly nuceny zastupovat v některých oblastech funkce, které by jinak pro národ obstarával stát. Toto privilegium si však české politické strany chtěly udržet i po válce a do jisté míry se jim to podařilo. Dokonce se mocenské postavení stran ještě více upevnilo, protože v okamžiku pádu habsburské monarchie přestala na určitou dobu existovat jakákoliv jiná státní autorita než české politické strany a ty se tak staly jedinými představiteli politické vůle. Když se po nějakém čase státní moc opět sjednotila a stabilizovala, musela poté prosazovat kompromisy při střetu partikulárních stran.

Politické strany ovlivňovaly běžný život občana skrze vrcholové orgány státu, ale mnohem více také začaly vyvíjet trvalou působnost v mimopolitické sféře. Strany tvořily nespočet zájmových, odborových a hospodářských organizací, které k sobě přitahovaly velkou část společnosti. Tento vysoký

stupeň politizace veřejného života s sebou přinášel také dobové posměšky, jež tvrdily, že politické strany provázejí člověka od kolébky až ke hrobu. Mimo jiné měl tento vysoký stupeň politizace za příčinu znatelné kategorizování společnosti a ostře vyhraněné stranické segmenty.

Dalším typickým rysem politického stranictví během první republiky byla jeho fragmentace, protože se vyskytovalo pestré národnostní složení. V českých zemích se tvořily izolované nacionální pospolitosti a každá z těchto pospolitostí si postupně vytvořila svoje vlastní stranickopolitické spektrum, ve kterých promítaly vlastní ideje. Ustanovit stranu nadnárodní se povedlo jen zřídka. Každá politická strana však dříve či později během svého stranického rozvoje narazila na zásadní překážku. Touto překážkou byl počet obyvatel, které strany reprezentovaly. Politické strany se však i přesto snažily dále rozrůstat a překročit vymezenou zájmovou sféru, ale právě tato snaha byla nejčastějším důvodem střetu politických stran a celkového napětí.¹⁵

Tabulka 1: Národnostní složení podle sčítání v r. 1921

Země	"Čechoslováci" (Češi a Slováci)	Němci	Maďaři	Rusíni	Židé	jiní	celkem obyvatel
Čechy	4 382 788	2 173 239	5 476	2 007	11 251	93 757	6 668 518
Morava	2 048 426	547 604	534	976	15 335	46 448	2 649 323
Slezsko	296 194	252 365	94	338	3 681	49 530	602 202
Slovensko	2 013 792	139 900	637 183	85 644	70 529	42 313	2 989 361
Podkarpatská Rus	19 737	10 460	102 144	372 884	80 059	6 760	592 044
ČSR	8 760 937	3 123 568	745 431	461 849	180 855	238 080	13 410 750

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Prvn%C3%AD_republika#Politick.C3.A9_strany_prvorepublikov.C3.A9ho_.C4.8Ceskoslovenska

Mohlo by se zdát, že Československá republika převzala již hotovou strukturu politického stranictví, ale je to jen iluze, kterou vyvolala celková situace v českých zemích a jejich nadčasovost v politické a ekonomické sféře.

¹⁵ MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. A KOLEKTIV. *Politické strany: Vývoj politických hnutí a stran v českých zemích a Československu I, II*. Brno: Doplněk, 2005. s. 535-537. ISBN 80-7239-180-1.

Změny, které první světová válka způsobila, byly sice početné, leč měly jen dílčí podíl.¹⁶

Dnešní politické strany však lze kategorizovat jen těžko, neboť je nejde srovnávat jednu s druhou, aby se dosáhlo jasného výsledku. Politické strany moderní doby se často názorově i programově překrývají anebo se liší pouze v malé míře. Tímto se pomalu ztrácejí klasické rozdíly mezi levicí a pravicí.¹⁷

---

¹⁶ MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. A KOLEKTIV. *Politické strany: Vývoj politických hnutí a stran v českých zemích a Československu I, II*. Brno: Doplněk, 2005. s. 535-537. ISBN 80-7239-180-1.

¹⁷ *Politické strany a hnutí: Historický vývoj politických stran* [online]. 2006 [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://www.sds.cz/docs/prectete/eknihy/udp/am_udp06.htm

3. FUNKCE POLITICKÝCH STRAN

Politické strany jsou korporace soukromého práva, jejichž základní funkcí je spojovat stát a společnost tím, že aktivizují a zapojují občany do správy veřejných záležitostí, a jejichž postavení je založeno na principech svobody, rovnosti a veřejnosti. Povinnost politických stran každoročně předkládat Poslanecké sněmovně výroční finanční zprávu, včetně zprávy auditora o ověření účetní uzávěrky (§ 18 odst. 1 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích), proto není výrazem svévole zákonodárce, nýbrž představuje záruku jejich otevřenosti a transparentnosti.¹⁸

Zprostředkující funkce

Politické strany plní svojí úlohu v ústavním řízení, která je obecně označována jako státotvorná či zprostředkující. Zprostředkující funkce je důsledkem politické praxe demokratických států, ale i ústavní a zákonné koncepce politických stran. Ústavní funkce politických stran v jednotlivých státech se odvozují hlavně z jejich postavení v daném politickém systému.

Politické strany tedy představují spojovací články mezi lidem a státem. Jednotlivé politické strany pak představují mluvčího určité skupiny občanů. Skrze politické strany tedy národ vyjadřuje svoje názory a postoje týkajících se duchovních, politických, kulturních a sociálních věcí.

Je samozřejmé, že politické strany nejsou jen pasivním zprostředkovatelem těchto zájmů a idejí. Jako v každém společenském vztahu i zde platí, že působení obou zúčastněných stran je vzájemné. Politické strany na jedné straně přebírají a šíří mnohé názory a řešení na různá aktuální dění ve společnosti, zatímco na straně druhé se celkové společenské vnímání snaží

---

¹⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6.4. 2005, sp. zn. Pst 2/2003 č. 586/2005 Sb. NSS.

ovlivnit či dokonce spoluvytvářet. Během svých veřejných vystoupení a prezentací přednášejí členové politických stran své vize a alternativy. Cílem této snahy je, aby se co největší počet obyvatel mohl s těmito vizemi ztotožnit a přijmout je tak za své, aby je pak mohl dále prezentovat, ne však již jako politicky zprostředkované vize řešení, ale jako veřejného mínění. Tím, že občan přijme vizi za svou a pomáhá jí poté šířit dál, způsobí zpětné působení úlohy politických stran.

Obrázek 2: Nezdařená snaha o zpětné působení v podání ČSSD

Zdroj: <http://ikary.blogspot.com/2009/05/vajicka-pro-paroubka.html>

Integrační funkce

Úlohu zprostředkování zastávají i další funkce. Primárně jde o funkci integrační. Z výše napsaného lze vyvodit, že politické strany zpracovávají a konstruuji do různých podob pestrou škálu zájmů a snažení společnosti. Poté se snaží vykristalizovat takovou alternativu, která bude nejvíce odpovídat všeobecným zájmům a celkové orientaci strany. Politická strana shromažďuje a shrnuje všechny své cíle a další důležité skutečnosti do svých programových

dokumentů. Tyto programové dokumenty obsahují vše podstatné, co politická strana chce sdělit široké veřejnosti, či v případě světonázorových stran dokonce celému okolnímu světu. Programové dokumenty, tak mají zjednodušit občanům výběr politických stran, se kterými se chtějí ztotožnit.

Výběr politického personálu

Další funkcí politických stran je výběr politického personálu. Politické strany jsou si vědomi toho, že k úspěšné realizaci svých politických představ potřebují charismatické osobnosti, které mají schopnost na sebe stáhnout zájem veřejnosti a médií, ale zároveň i přebírat a svědomitě vykonávat jim svěřené významné státní funkce. Z důvodů výše uvedených vytvářejí politické strany vlastní instituce politického vzdělání, přičemž některé strany též vytvářejí mládežnické organizace, kde se snaží se vychovat své vlastní budoucí úspěšné politiky. V dnešní době se výběr volebních kandidátů stává téměř výsadou politických stran. V posledních letech se také začíná přejímat obdoba politických „primárek“¹⁹.

Výkon státní moci

Funkci výkonu státní moci přebírají politické strany v těch případech, kdy v parlamentu představují samotné anebo koaliční politické strany parlamentní většinu, která je schopna pomocí sestavené vlády z členů té konkrétní politické strany či koalice, ovládat výkonnou moc. Pomocí výkonné moci jsou politické strany schopny zrealizovat v rámci vládního programu svůj vlastní program. V případech koalice musí samozřejmě všechny zúčastněné politické strany najít kompromis, který bude odpovídat programovým dokumentům všech stran.

---

¹⁹ Primární volby jsou demokratickým způsobem určení kandidáta do všeobecných voleb, běžný hlavně v USA.

Kontrola státní moci

V neposlední řadě je také důležitá politická funkce kontroly státní moci. Kontrola státní moci pravomocně připadá opozičním politickým stranám. Opoziční strany mohou být vůči straně reprezentující státní výkonou moc v opozičním či kooperačním zaměření. Rozsah a celkový výkon kontrolní činnosti opozičních stran má primárně základ v politickém uspořádání jednotlivých států a v jejich ústavách.²⁰

Funkce politických stran v rámci ústavního systému ČR

Představuje-li demokracie pojmově vládu lidu a sleduje-li lid ve svých sociálních seskupeních různorodé, dokonce i protichůdné zájmy, potom skutečnost, že tyto zájmy jsou organizovány prostřednictvím jednotlivých, svými programy a cíli buď podobných, nebo naopak odlišných stran, ukazuje se jako zcela přirozený a také nevyhnutelný důsledek establování demokratického politického systému. Existuje-li ve společnosti heterogenita zájmů a potřeb, potom jedním ze základních způsobů, jak tyto zájmy a potřeby uspokojit a tím institucionalizovat vůli lidu, je konstituování politických stran, a to přirozeně s vědomím, že té či oné straně se dostane většího či menšího podílu na politické moci.²¹

---

²⁰ KLÍMA, Karel. A kol. *Státověda*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 110-111. ISBN 80-86898-98-9.

²¹ Podle usnesení Ústavního soudu ze dne 14.8. 1998, sp. zn. IV. ÚS 331/98, *Sbírka nálezů a usnesení*, sv. 11, str. 359 a násl. Sb. ÚS č. 48/1998.

4. DŮVODY OPRAVNŮJÍCÍ ODMÍTNUTÍ REGISTRACE POLITICKÉ STRANY

Existují závažné důvody, které znemožňují vznik či odmítnutí registrace politické strany na území České republiky. Důvodem mohou být nekorektní politické činnosti, vyhraněné politické postoje a ideologie, které nejsou v souladu s ústavními a zákonnými normami. Dalšími důvody mohou být prvky netolerantnosti vůči ostatním a cílené útoky proti demokratickým ústavním principům. K těmto principům patří úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy ČR), svrchovaný a jednotný demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy ČR), svrchovanost lidu a soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako donucovací prostředek k dosažení svých zájmů. Mezi další důležité principy je také třeba zařadit ochranu menšin pro rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy ČR), svoboda a rovnost lidí v právní rovině, nezadatelnost a nezrušitelnost základních lidských práv a svobod bez rozdílu rasy, pohlaví, víry a náboženství.²²

4.1. Extremismus

Extremismus je velice mnohoznačný pojem. Je však v obecném slova smyslu považován za urážlivý, protože znamená odchylku od středního proudu, a tudíž představuje potenciální nebezpečí pro širší veřejnost. V České republice je však pouze pojmem úředním, nikoliv právním. Není proto ani používán v právním řádě či trestním řádě. V některých zemích však již proniká tento pojem i mezi právní řády a do politických dokumentů.

---

²² MAREŠ, M. *Extremismus: Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti*. Praha: Ministerstvo vnitra, s.3-4. 2006

Z pohledu úředního pojmu je extremismem veškeré jednání a uvažování, které se projevuje jako vybočování z mezí legality. Extremismus je tudíž nejvíce krajním postojem v pomyslném pravolevém spektru politických stran. Tato charakteristika je však velmi obsáhlá, neboť v tom případě může být extremismem i nepolitické dění, jako třeba nepovolené protesty, ničení cizího majetku, fanouškovské výtržnictví či jiné vandalství.

Z výše napsaného tedy vyplývá, že extremismus má mnoho podob. Ať již politických (pravice vs. levice), ekologických, národnostních či v oblasti náboženské víry.

Obrázek 3: Nepovolená demonstrace pravicových extremistů v Karlových Varech

Zdroj:http://www.denik.cz/z_domova/vetsina-lidi-by-zakazala-extremisticke-strany.html

4.2. Radikalismus

Radikalismus má slovní základ v latinském slově *radix*, což znamená kořen a je stejně jako extremismus velice obecný pojem. Tento pojem se v politologii většinou používá pro popsání důkladných (radikálních) změn od základu, které se promítnou na další dění. Změny mohou být, stejně jako v případě extremismu, jak pravicového tak levicového rázu.

Hranice mezi extremismem a radikalismem je tedy tenká. Obecně vzato je radikalismus opakem konzervatismu. Radikalismem lze tedy označit přechod od již zaběhnutého politického řádu k novému a většinou zcela opačnému politickému řádu. Na rozdíl od extremismu se však radikalismus snaží o zachování demokratických systémů.

V souvislosti s termíny extremismus a radikalismus bývají dále spojovány další termíny. Nejčastěji to jsou *fanatismus*, *nacionalismus* a *fašismus*.²³

Tabulka 2: Odhad počtu příznivců radikálních a extremistických hnutí v jednotlivých krajích ČR v r. 2000

Kraj	Celkový počet			Z toho:					
	2000	1999	změna	skinheads			anarchoautonomové		
	2000	1999	změna	2000	1999	změna	2000	1999	změna
Hl. město Praha	2350	1490	+860	1060	930	+130	1290	560	+730
Středočeský	600	500	+100	400	350	+50	200	150	+50
Jihočeský	900	800	+100	500	450	+50	400	350	+50
Západočeský	800	250	+550	550	200	+350	250	50	+200
Severočeský	1600	1000	+600	1000	700	+300	600	300	+300
Východočeský	420	640	-220	340	430	-90	80	210	-130
Jihomoravský	2310-2370	1700-1800	+570 až +610	1100-1150	900	+200 až +250	1210-1220	800-900	+320 až +410
Severomoravský	1450	1210	+240	1200	1070	+130	250	140	+110
Celkem	10430-10490	7590-7690	+2800 až +2840	6150-6200	5030	+1120 až +1170	4280-4290	2560-2660	+1630 až +1730
Ⓞ									

V žádném případě nelze tyto počty ztotožňovat s počtem členů "tvrdého jádra" hnutí skinheads či anarchoautonomů - ten je řádově značně nižší.

Zdroj: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/extremis/2000/pril_3.html

²³ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6

5. ÚSTAVNÍ ZÁKLADY VZNIKU A PŮSOBENÍ POLITICKÝCH STRAN V ČR

5.1. Obecné příčiny vzniku politických stran

Ústava čl. 5: *„Politický systém je založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítající násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů.“*

Politologie zná různé postupy jak vytvořit politickou stranu, ale základní otázkou zůstává proč je vytvářet? Na otázku jak se vytváří politická strana lze odpovědět, že neexistuje žádná ucelená teorie, která by tento postup komplexně vysvětlila, protože nelze zahrnout všechny existující faktory, jež ovlivňují různé politické systémy. Existují jen menší teze, které osvětlují jen některé části a nikoliv celek. Na otázku proč ale politologie zná konkrétní odpovědi, které lze aplikovat celoplošně. Je třeba vzít v potaz 2 skutečnosti. První skutečností je, že politické strany vznikají opakovaně v nejrůznějších časových intervalech a ve všech geometrických polohách. Druhou pak, že politické strany jsou základní institucí fungující demokracie a zároveň jsou nepostradatelnou součástí demokratických politických systémů. Obecné příčiny vzniku politických stran tedy nejsou ovlivněny dobou, místem, politikou, kulturou či ekonomikou. Existují však paralelně ve všech moderních demokratických zemích. Důvodem proč tedy vůbec politické strany existují, je jejich funkce. Politické strany či hnutí totiž v politických demokratických systémech plní funkce, které nemůže zastoupit žádná jiná instituce.²⁴

V České republice vznikají politické strany a politická hnutí na základě registrace Ministerstvem vnitra, anebo na základě jiných skutečností, které ji

---

²⁴ FIALA, Petr. - STRMISKA, Maxmilián. *Teorie politických stran*. Brno : Barrister & Principal, 1998. s. 60-62. ISBN 8085947315.

nahradí.²⁵ V porovnání se zakládáním právnické osoby je třeba k registraci nutno připojit petici. V petici musí být uveden souhlasný podpis nejméně jednoho tisíce občanů České republiky a dále musí být v petici uvedeno jejich celé jméno, datum narození, místo trvalého pobytu a výše zmíněný podpis²⁶. V petici také musí být uvedeny zákonem stanovené údaje členů přípravného výboru a jejich podpisy.²⁷ Také musí být uveden zmocněnec, který je oprávněn jednat jako zastupitel přípravného výboru. Kromě samotné petice, musí být přiloženy k žádosti o registraci politické strany její stanovy (organizační řád).²⁸

Mimo petice, žádosti o registraci a jiných nutných úkonů k založení politické strany či hnutí jsou však i sami občané, kteří se chtějí angažovat v politické straně či hnutí, povinni plnit některé podmínky požadované zákonem. Nejsou to však jenom povinnosti, ale i práva. Tyto podmínky ukládá ustanovení zákona č. 424/1991 Sb. v § 2 odst. 2 a 3, že členy strany mohou být pouze fyzické osoby²⁹ a nikoliv právnické osoby. Podle zákona č. 424/1991 Sb. §2 odst. 3 se za fyzickou osobu považuje občan starší 18 let, přičemž LZPS v čl. 42 přesně stanovuje, kdo je občanem. Členové tedy musí být plnoletí a mohou být členy pouze jedné strany či hnutí. Další podmínkou je, že nikdo nesmí být nucen vstoupit do politické strany a každý může svobodně ze strany kdykoli vystoupit. Nikdo pak nesmí být omezován na svých právech jen proto, že je členem či jen sympatizantem nějaké politické strany či hnutí.³⁰ Výkon práva zakládat politickou stranu či hnutí a sdružovat se v nich může být omezen podle LZPS čl. 20 „jen v případech stanovených zákonem, jestliže je to v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých.“

---

²⁵ Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, § 6 odst. 1.

²⁶ Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, § 6 odst. 2 a).

²⁷ Zákon č. 424/1991 Sb. §6 odst. 2 stanovuje, že návrh na registraci podepíší všichni členové přípravného výboru a uvedou svoje jména a příjmení, data narození a bydliště.

²⁸ Zákon č. 424/1991 Sb. §6 odst. 2 a 2a).

²⁹ LZPS čl. 44 stanovuje omezení tohoto práva pro soudce, státní zástupce, zaměstnance státní správy a územní samosprávy, příslušníky bezpečnostních sborů a ozbrojených sil

³⁰ Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů § 3 odst. 2 a 3.

Obrázek 4: Souhlas s registrací politické strany - petiční listina pro 1 osobu

Souhlas s registrací politické strany	
Svým podpisem na této listině vyjadřuji souhlas s registrací politické strany "Občanský kongres".	
Fyzická osoba (občanka, občan) starší 17 let	
Jméno	
Příjmení	
Datum narození	
Přesná adresa trvalého bydliště	
Ulice a číslo domu (rezervní řádek)	
Město nebo obec	
PSČ	
Podpis	
Poznámka, vzkaz nebo e-mailová adresa, kam je možné zasílat aktuální informace:	
Kromě "Poznámky" všechny údaje musejí být vyplněny úplně a pravdivě. Děkujeme!	

Zdroj: <https://sites.google.com/site/korporace/soubory>

5.2. Stanovy politické strany ČR

Ve stanovách vznikající politické strany musí být obsaženo několik důležitých informací. Podle zákon č. 424/1991 Sb. §6 odst. 2b) bodu 1 – 10 musí být ze stanov jasný název politické strany a hnutí, její zkratka, nahlášené sídlo, programové cíle, zásady hospodaření apod. V případě názvu a zkratky strany či hnutí, která je aktivní na území České republiky, musí být název nezaměnitelný s jinou organizací. Nahlášené sídlo politické strany pak musí být na území České republiky. Dále musí být ve stanovách uvedeny programové cíle, kterých chce strana dosáhnout a také práva a povinnosti jejich členů. Musí být také jasně uvedeno ustanovení o organizačních jednotkách, pokud budou zřízeny. Hlavně pak jejich rozsah, ve kterém budou nabývat majetku a nakládat s ním ve prospěch politické strany a celkově jednat a zavazovat se jejím jménem. Dále musí být ve stanovách uvedeny orgány statutární, revizní, rozhodčí a způsob jejich ustavování a rozsah jejich pravomocí a způsob, jakým statutární orgány jednají a podepisují právní úkony jménem stran. Důležitou částí stanov je také část, ve které se strana zabývá placením členských příspěvků, mají-li členové uloženou povinnost je platit. Pokud je roční členský příspěvek větší než 50 000 Kč, je strana povinna

příspěvek uvést ve své finanční výroční zprávě podle § 18 odst. 1. Pokud stanovy neurčují něco jiného, je také uvedeno, že jménem strany či hnutí jedná až do ustanovení orgánů přípravný výbor, přičemž orgány strany musí být ustanoveny nejpozději do 6 měsíců od vzniku politické strany a pokud tato podmínka není splněna, dá Ministerstvo vnitra podnět k pozastavení činnosti. V neposlední řadě také musí být ve stanovách uvedeno, jakým způsobem se bude nakládat s majetkovým zůstatkem, který vznikne z likvidace stranického majetku a závazků v případě zrušení dané politické strany, jestliže tento majetek nepropadne státu.³¹

5.3. Změna stanov

Návrh na změnu ve stanovách musí politická strana písemně podat Ministerstvu vnitra v časovém rozmezí 15 dnů od jejího schválení. Dojde-li změnou stanov i ke změně osob, které jsou statutárním orgánem strany či hnutí, podává návrh nově zvolený statutární orgán. Návrh zároveň obsahuje změněné stanovy spolu s rozhodnutím příslušného orgánu strany, který má právo o změně rozhodovat. Změna stanov strany se stává platnou dnem její registrace ministerstvem, které je změnu stanov povinno hlásit Českému statistickému úřadu.³² Strana nebo hnutí registrací změny stanov, v níž je obsažena i změna názvu strany, pak přestává pod původním názvem existovat. Proto se ten, kdo se označil původním jménem strany či hnutí nelze považovat za právnickou osobu.³³

„Registrace změny stanov hnutí nebo strany není vrchnostenským aktem státu, proto nepodléhá soudnímu přezkumu podle ustanovení § 247 a násl. o .s. ř.“³⁴

---

³¹ Zákon č. 424/1991 Sb., §6 odst. 2b) bod 1 – 10, §6 odst. 3, 4 a 5.

³² Zákon č. 424/1991 Sb., §11.

³³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.6.1999, sp. zn. 5 A 59/98, SJS č. 621/2000

³⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.6.1999, sp. zn. 5 A 59/98, SJS č. 621/2000

Obrázek 5: Vytisknutá podoba stanov ODS

Zdroj: <http://www.ods.cz/stanovy>

5.4. Návrh na registraci

Návrh na registraci politické strany či hnutí se tedy podává příslušnému ministerstvu. Chybí-li návrhu na registraci nějaké podstatné náležitosti, které jsou uvedené v zákoně č. 424/1991 Sb. § 6 odst. 2, nebo je-li neúplný či nepřesný, tak Ministerstvo nejpozději do 5 dnů od doručení písemně upozorní na odstranění nedostatků. Pokud tyto náležitosti nebudou odstraněny, nebude řízení o registraci politické strany vůbec zahájeno. Nesouhlasí-li však přípravný výbor s upozorněním ministerstva, tak má možnost podat do 15 dnů od doručení upozornění žalobu, ve které se po správním soudnictví bude domáhat prohlášení o správnosti návrhu. Na druhou stranu, pokud Ministerstvo do 10 dnů od doručení návrhu registrace neupozorní na případné vady v registraci, má se za to, že návrh je bezchybný. Samotné řízení o registraci strany je zahájeno dnem, kdy ministerstvu dojde návrh na registraci, který nemá žádné nedostatky, nebo dnem, kdy správní soud rozhodne o správném podání návrhu.³⁵

Ministerstvo může návrh na registraci politické strany či hnutí odmítnout jen v případě, že jsou stanovy v rozporu s výše uvedeným. Jinak provede registraci. Pro vydání rozhodnutí, zda návrh k registraci přijme či odmítne, má

---

³⁵ Zákon č. 424/1991 Sb. §7 odst. 1 – 5.

tedy lhůtu 15 dnů. Po úspěšném podání návrhu Ministerstvo zašle zmocněnci přípravného výboru jedno vyhotovení stanov, ve kterém bude vyznačeno, k jakému dni je politická strana zaregistrována a druhé vyhotovení stanov s vyznačením registrace vloží do spisu. V případě, že zmocněnci nebylo do 30 dnů od zahájení řízení doručeno rozhodnutí Ministerstva vnitřní o odmítnutí registrace, vznikne politická strana či hnutí následujícím dnem po uplynutí této lhůty. Tento den je brán jako dnem registrace a na žádost zmocněnce mu Ministerstvo pošle vyhotovení stanov s vyznačeným datem registrace. Registraci politické strany či hnutí provede Ministerstvo zápisem strany či hnutí do rejstříku stran a hnutí. Přičemž vznik strany či hnutí, celý název, zkratku a sídlo musí Ministerstvo oznámit do 7 dnů od provedení registrace příslušnému úřadu. V České republice se tento úřad jmenuje Český statistický úřad.³⁶

Samotný návrh na registraci politické strany tedy podává přípravný výbor, který musí mít nejméně tři členy. Členy přípravného výboru mohou být pouze ti občané, kteří dosáhli věku 18 let. Přípravný výbor je oprávněn vytvářet pouze takovou činnost, která vede ke vzniku požadované strany či hnutí a jejich podpis není třeba notářsky ověřovat.

5.5. Důvody pro odmítnutí registrace

I když přípravný výbor podal návrh na registraci politické strany či hnutí a připojil k němu i všechny potřebné náležitosti, včetně stanov, nemusí dojít k úspěšné registraci. Existují i jiné důvody k odmítnutí registrace, než jen kvůli chybějícím či neúplným náležitostem. Tyto důvody jsou také uvedeny v zákoně č. 424/1991 Sb., který stanovuje, že Ministerstvo registraci odmítne, jestliže stanovy strany a hnutí jsou v rozporu s § 1 až 5 a § 6 odst. 3 a 4. Jinak provede registraci. Z toho vyplývá, že nemohou vznikat a vyvíjet činnost

---

³⁶ Zákon č. 424/1991 Sb. §8 odst. 1, 2, 3, 4, 6, 7 a 8.

strany a hnutí, které nesou název či zkratku podobnou již existujícího hnutí nebo strany, nemají stranické sídlo na území České republiky, porušují Ústavu a zákony nebo jejichž primárním cílem je odstranění demokracie ve státu či ty strany, kterým zcela chybí demokratické stanovy nebo nemají demokraticky stanovené vnitřní orgány. Další důvody jsou ty strany, které se snaží uchopit politickou moc a zamezit druhým stranám o ni ústavními prostředky usilovat, nebo které vedou svým politickým programem k potlačení veřejného pořádku, rovnoprávnosti, mravnosti a svobody občanů. K dalším důvodům zdůvodňující odmítnutí registrace patří, že strana je ozbrojena a zakládá si vlastní ozbrojené složky nebo nebyla-li organizována na územním principu.³⁷

„Nelze bez dalšího odmítnout registraci politického sdružení respektujícího základní principy demokracie jen proto, že kritizuje ústavní a právní pořádek země a že se chce účastnit veřejné debaty na politické scéně. Je na vnitrostátních soudech, aby dokázaly, v čem byl program a statuty takové strany v rozporu s právním a ústavním pořádkem země a s demokratickými principy.“³⁸

5.6. Vývoj ústavního postavení

O tom, že jsou politické strany a hnutí důležitou součástí demokratického řízení není pochyb. Ale i přes tuto samozřejmost trvalo poměrně dlouhou dobu, než byl tento fakt zakotven v ústavněprávní podobě, protože ústavy vzniklé před druhou světovou válkou se právní úpravě politických stran či hnutí spíše vyhýbaly. Lze to uvést na příkladu ústavy první Československé republiky. Ta totiž zahrnuje politické strany a hnutí do obecného spolčovacího práva a více se jimi nezabývala. Podobně na tom byly i jiné státy, v některých dokonce i tato chabá právní úprava politických stran a hnutí přetrvává (Belgie,

³⁷ Zákon č. 424/1991 Sb. §4, §5, §6 odst. 3 a 4.

³⁸ Podle rozsudku Evropského soudu pro lidská práva za dne 3. 2. 2005, Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 2/2005, str. 78 a násl., J-ESLP č. 335/2005.

Nizozemí, Rakousko, Lucembursko, Slovinsko, Maďarsko, Dánsko, Finsko a Irsko).

V současnosti jsou politické strany a hnutí brány za státoporný prvek demokracie a jejich postavení je tedy oficiálně uznáno v drtivé většině moderních ústav, které vznikly po skončení druhé světové války. Tyto moderní ústavy pak umožňují na ně navázat dalšími zákony o politických stranách, které jim dávají jasnější obrysy a konkretizují je.

Z výše napsaného je jasné, že specifická postavení politických stran a hnutí jako soukromoprávních subjektů splňující určité veřejné úkoly má za příčinu to, že je velmi náročné nalézt jejich adekvátní právní a ústavní úpravy. Zařazení politických stran do funkčního právního řádu je však potřebné k tomu, aby na jednu stranu právní řád ručil za určité chování státu a na stranu druhou, aby tato právní úprava reprezentovala prostředek na kontrolu činností politických stran a umožňovala zamezit eventuelnímu ohrožení demokratičnosti státu.

Potřeba kontrolovat politickou činnost a zároveň potřeba udržet si jistou míru politické autonomie (oddělení od státu) vede zákonodárce k nalezení kompromisu, který by mohl svobodně plnit svojí úlohu zprostředkovatele.³⁹

5.7. Základy politického systému České republiky

„Politický systém České republiky jako demokratického a právního státu je založen na volné soutěži politických stran (čl. 5 Ústavy ČR) a obsazení vládních křesel je přirozeně důsledkem rozvrstvení politických sil daných výsledkem voleb a politickým složením zákonodárné moci, již je výkonná moc ve vládní složce ze své činnosti odpovědna (čl. 68 odst. 1 Ústavy ČR);

---

³⁹ KLÍMA, Karel. A kol. *Státověda*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 113-114. ISBN 80-86898-98-9.

*charakteristika politického profilu ministra nemůže proto založit znak protiprávnosti jeho činnosti.*⁴⁰

Stranické systémy jsou složeny pomocí soustav politických stran a hnutí, které vytvářejí síť vztahů na úrovni výkonné moci, voleb a Parlamentu. Tyto systémy jsou výsledkem působení mnohých složitých faktorů. Existuje několik stranických systémů. Jsou jimi: jednostranické, dvoustranické a vícestranické. Vícestranické politické systémy se pak mohou dělit na další odnože.

Podle politologa G. Sartoriho by měly být do systému započítávány jen strany relevantní. Relevantní jsou strany, které jsou pro politický systém určitým způsobem významné, tzn. strany s koaličním či zastrášovacím potenciálem. Koaliční potenciál znamená možnost či schopnost určité politické strany vstoupit s jinou politickou stranou do vlády a tam se společně podílet na moci a celkově spolupracovat. Vyděračský potenciál se pak vztahuje na ty strany, které mají poměrně velkou voličskou základnu, ale žádný koaliční potenciál. Tyto strany jsou pak díky této své ideologii víceméně permanentně vyloučeny z dění ve vládě a jediná jejich síla pak spočívá ve vetování různých (většinou ústavních) opatření. Je tedy možné započítat do stranického systému jen ty strany, které ovlivňují proces formování vlády.

Právě Sartori rozdělil multipartismus (vícestranický systém) na polarizovaný, umírněný a atomizovaný. Atomizovaný multipartismus je ten, ve kterém je velké množství menších politických stran, přičemž ani jedna nemá větší vliv než ostatní. Tento systém lze nalézt v zemích, kde je ještě nedostatečně vyvinutá politická scéna. Polarizovaný multipartismus je systém, ve kterém působí více než 5 relevantních stran. Zde je nejdůležitější polarizace, což je velká názorová rozdílnost mezi jednotlivými stranami a také je zde charakteristická přítomnost extrémistických stran, ať již levicových či pravicových. Lze také vyvodit, že tento systém může také vést až k závažným krizím politického režimu. V umírněném multipartismu se vyskytuje 3-5 relevantních politických stran a chybí zde prvky extrémistických stran. Nejsou

---

⁴⁰ Podle usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 2. 1998, sp. zn. III. ÚS 365/97, *Sbírka nálezů a usnesení*, sv. 10, str. 371 a násl., Sb. ÚS č. 11/1997

zde tak propastné rozdíly mezi jednotlivými politickými názory a strany jsou tak ochotny vstoupit do případné vládnoucí koalice. Avšak koalice vytváří i strany opoziční, a tudíž se koalice u moci střídají. Tento systém, co se týče stabilního politického systému, je zřejmě nejspolehlivější.⁴¹

V České republice je tak konečně po roce 1989 namísto svrženého totalitního jednostranického systému zaveden nový umírněný demokratický vícestranický politický systém. Ten má možnost rozdělit politickou moc mezi několik politických stran či hnutí.

5.8. Financování politických stran

Politická strana potřebuje, jako každá jiná organizace, pro svoji činnost finanční kapitál. A jako každá jiná organizace se snaží o navyšování svého rozpočtu, které by pak mohla použít na výdaje během volební kampaně. Jde však o choulostivé téma, neboť zástupci politických stran mohou přijmout nabídky firem na poskytnutí finanční podpory za patřičnou protislužbu a pak hrozí vznik ilegálního propojení mezi politikou a ekonomikou. Financování politických stran se tak stává problémem, jehož řešení nebylo zatím nikde úplně vyřešeno. V České republice jsou politické strany či hnutí dotovány ze dvou zdrojů. Ze státního rozpočtu a z vlastních příjmů.

Politické strany či hnutí, ač mají základy soukromoprávního rázu, jsou dotovány ze státního rozpočtu proto, že se přímo účastní na tvorbě zastupitelských a samosprávných orgánů a tím vytváří demokratický právní stát, který dává občanům státu možnost se podílet na politickém dění. Díky státním dotacím je také možná volná soutěž politických stran, kdy kvůli finanční podpoře mohou soutěžit o náklonnost voličů menší strany s většími.

---

⁴¹ KLÍMA, Karel. A kol. *Státověda*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 120-122. ISBN 80-86898-98-9.

To jsou některé z hlavních důvodů, proč jsou politické strany financovány ze státního rozpočtu.⁴²

„Kumulace finančních podpor (...) není zaměřena k jiným cílům než k účasti na politické reprezentaci a prosazování vlastního programu v ní.“⁴³

Příjmy politických stran či hnutí ze státního rozpočtu jsou rozděleny do několika kategorií – stálý příspěvek, příspěvek na mandát a příspěvek na úhradu volebních nákladů. Stálý příspěvek je vyplácen každoročně těm stranám, které v posledních volbách do poslanecké Sněmovny získaly více než 3% hlasů. Tento příspěvek v základu činí 3 000 000Kč a za každých dalších 0,1% hlasů dostane politická strana dalších 100 000Kč, přičemž platí, že jestli jí bude volit 5% občanů a více, tak se příspěvky dále nezvyšují. Příspěvek na mandát dělá 500 000Kč za jeden mandát a přísluší po celé volební období té politické straně, která měla zvoleného konkrétního poslance či senátora na kandidátní listině. Příspěvek na úhradu volebních nákladů dělá 90Kč za každý jednotlivý odevzdaný hlas ve prospěch strany, která ve volbách do Poslanecké sněmovny obdržela více než 3% hlasů.

Politické strany a hnutí musí být financovány i z jiných než státních sektorů. Státní finanční podpora politických stran nesmí překročit hranici nezávislosti vůči státu. Politické strany nesmí být odkázány pouze na stát, protože by pak mohl být ovládnán celý Parlament stranou, která by chtěla omezit volnou politickou soutěž. Tato strana by pak nastavila pravidla financování stran na takovou úroveň, kterou by zbylé politické strany neměly šanci dosáhnout. Tyto strany by pak nemohly existovat, protože soukromé financování politických stran by bylo ilegální.

Příjmy z nestátních zdrojů, tedy ze zdrojů vlastních, mohou mít mnoho podob. Většinou to jsou příspěvky od vlastních členů, půjčky a úvěry, příjmy z pronajímání či prodeje movitého i nemovitého majetku, úroky z vkladů, dary

---

⁴² DAVID, Roman. *POLITOLOGIE: Základy společenských věd*. Olomouc: Olomouc, 2002. s. 83-84. ISBN 80-7182-116-0.

⁴³ Podle nálezů Ústavního soudu ze dne 13.10.1999, sp. zn. Pl. ÚS 30/98, *Sbírka nálezů a usnesení*, sv. 16, str. 27 a násl. (č.243/1999 Sb.) Sb. ÚS č. 137/1999

a dědictví, příjmy z pořádání různých kulturních, sportovních, vzdělávacích, apod. akcí ale také ze stranické účasti na podnikání jiných subjektů.⁴⁴

Politická strana či hnutí nesmí přímo podnikat svým jménem, ale mohou založit obchodní společnost či družstvo anebo být pouze členy v těchto organizacích. Zabránění v zneužití postavení politických stran kvůli vlastnímu prospěchu je provedeno tím, že je přesně určeno, které činnosti mohou být předmětem jejich podnikání. Politické strany se mohou angažovat v provozování vydavatelství, nakladatelství a tiskáren, výše zmíněné pořádání kulturních, společenských, sportovních, rekreačních, vzdělávacích a politických akcí, v publikačních a propagačních činnostech a v neposlední řadě také ve výrobě a prodeji propagačních předmětů dané strany.⁴⁵

Tabulka 3: Přehled o celkových příjmech politické strany Zelených za r. 2010

Poř. čís. a	Název ukazatele b	v Kč c
1	Příjmy celkem	26 255 815
	z toho:	
2	Příspěvek ze státního rozpočtu České republiky na úhradu volebních nákladů	12 783 100
3	Příspěvek ze státního rozpočtu České republiky na činnost strany a hnutí (příspěvek na činnost)	8 416 667
4	Členské příspěvky	673 954
5	Příjmy z pronájmu a prodeje movitého a nemovitého majetku	38 731
6	Úroky z vkladů	8 744
7	Příjmy vznikající z účasti na podnikání jiných právnických osob podle § 17 odst. 3 zák. č. 424/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů	0
8	Příjmy z pořádání tombol, kulturních, společenských, sportovních, rekreačních, vzdělávacích a politických akcí	970 720
9	Dary a dědictví	3 363 899
10	Půjčky a úvěry	0

Zdroj:<http://www.zeleni.cz/underwood/download/files/vyrocní-zprava-2010.pdf>

⁴⁴ DAVID, Roman. *POLITOLOGIE: Základy společenských věd*. Olomouc: Olomouc, 2002. s. 83-85. ISBN 80-7182-116-0.

⁴⁵ DAVID, Roman. *POLITOLOGIE: Základy společenských věd*. Olomouc: Olomouc, 2002. s. 84-85. ISBN 80-7182-116-0.

5.9. Působení politických stran či hnutí v masmédiích

Masmédia je označení pro technické prostředky k šíření písemných, obrazových či akustických informací, které se snaží oslovit velké a různorodé publikum. Mezi masmédia patří tiskoviny, rozhlas, televize a v moderní době také internet.

Právě tyto výše zmíněné prostředky politické strany či hnutí využívají k oslovení svých voličů a také zprostředkovávají šíření stranických idejí a programů. V dnešní době LZPS v čl. 17 odst. 1 zaručuje svobodu projevu a právo na informace. Listina dále vylučuje přípustnost jakékoliv cenzury (tamtéž odst. 3). Každý má tak právo na vyjádření svých názorů, nehledě na formu projevu těchto názorů.⁴⁶

Dualita veřejnoprávních a soukromých televizních či rozhlasových stanic má pozitivní vliv na šíření pluralitních názorů. Není však příliš patrná stálější vazba mezi veřejnoprávními médii s konkrétními politickými stranami a u soukromých médií nejsou tyto podrobnější informace známy, protože jsou většinou akciovými společnostmi, kde je mnoho akcionářů.⁴⁷

„Ústavní princip svobodné soutěže politických sil je v publicistické a zpravodajské činnosti veřejnoprávních médií naplněn objektivním a vyváženým přístupem k volebním subjektům. Ten ovšem neznamená mechanickou rovnost v zastoupení ve všech pořadech, ale v odstupňování poskytnutých příležitostí odpovídajících reálnému postavení soutěžících subjektů v politickém a společenském životě.“⁴⁸

---

⁴⁶ LZPS čl. 17 odst. 2 stanovuje: „Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.“

⁴⁷ VODIČKA, Karel. *Politický systém České republiky: Historie a současnost*. Praha: Portál, 2003, str. 233-237, ISBN 80-7178-718-3.

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 4.7.2006, sp. zn. Vol 66/2006, č. 948/2006 Sb. NSS.

6. ZÁNÍK, ZRUŠENÍ A POZASTAVENÍ POLITICKÉ STRANY ČI HNUTÍ

6.1. Zánik politické strany či hnutí

Zánik politické strany či hnutí se provede vymazáním ze seznamu stran a hnutí, které provede příslušné ministerstvo. Strana či hnutí tak zanikne dnem, kdy se toto vymazání uskuteční. Podnět k vymazání strany ze seznamu podává orgán politické strany, který je k tomu kompetentní. Podnět musí k ministerstvu dojít do 10 dnů od zrušení strany či hnutí, za předpokladu, že politická strana byla zrušena bez likvidace. Pokud byla zrušena s likvidací, dává tento podnět do 10 dnů po likvidaci ministerstvu likvidátor. Před zánikem však musí dojít ke zrušení. Zrušení tedy může probíhat s likvidací, pokud se majetek a závazky strany na nikoho nepřevádí anebo bez likvidace, kdy majetek a závazky strany přechází na právního nástupce.⁴⁹

„Jestliže v průběhu volebního období zanikne politická strana, které vznikl nárok na příspěvek na mandát (§20 odst. 5 zákona č.424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích), sloučením s jinou stranou a hnutím nebo přeměnou na občanské sdružení, přechází nárok na takový příspěvek za celé volební období na jejího právního nástupce.“⁵⁰

Zaniknutí strany a hnutí je Ministerstvo povinno do sedmi dnů ohlásit Českému statistickému úřadu.⁵¹

---

⁴⁹ Zákon č. 424/1991 Sb. §12 odst. 1, 2 a 3.

⁵⁰ Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 6. 6. 2006, sp. zn. Odo 344/2005 (www.nssoud.cz)

⁵¹ Zákon č. 424/1991 Sb. §12 odst. 5.

6.2. Zrušení politické strany či hnutí

Z výše napsaného lze odvodit, že politické strany a hnutí se zrušují. Strany a hnutí se mohou zrušit několika způsoby, které uvádí zákon č. 424/1991 Sb. v §13 odst. 1 bodu a), b), c). Buď vlastním rozhodnutím, které je opřeno o sloučení s jinou stranou, celkovým dobrovolným rozpuštěním či transformací na občanské sdružení.⁵² Dále pak může být strana zrušena z důvodu nepředložení výroční finanční zprávy Poslanecké sněmovně ve lhůtě k tomu stanovené zákonem. Posledním způsobem zrušení je rozhodnutí soudu o rozpuštění politické strany či hnutí. Existuje-li zde souvislost mezi rozhodnutím soudu o rozpuštění strany či hnutí a získáním jejího majetku, je soud oprávněn rozhodnout, že majetek té konkrétní strany propadá do vlastnictví státu.⁵³

Pokud po zrušení strany či hnutí stále existují její orgány a nebyla převedena jejich pravomoc na někoho jiného, mají tyto orgány pravomoci jednat pouze v souvislosti se zrušením strany či hnutí.⁵⁴

6.3. Pozastavení politické strany či hnutí

Soud může rozhodnout o celkovém zrušení strany či hnutí, ale může však také rozhodnout pouze o pozastavení její činnosti. Důvody pro zastavení činnosti jsou uvedené v zákoně.⁵⁵ Během doby pozastavené činnosti, mohou členové strany či hnutí konat pouze takové úkony, které povedou k odstranění pozastavení. Doba pozastavení činnosti může trvat až do délky jednoho roku, poté bude vznesena žaloba na rozpuštění strany. Pokud dojde během lhůty

---

⁵² Občanské sdružení je nejstarší a nejrozšířenější právní forma nevládní neziskové organizace

⁵³ Zákon č. 424/1991 Sb. §13 odst. 7.

⁵⁴ Zákon č. 424/1991 Sb. §13 odst. 3.

⁵⁵ Zákon č. 424/1991 Sb. §14 odst. 1: „Činnost strany a hnutí může být rozhodnutím soudu pozastavena, jestliže jejich činnost je v rozporu s § 1 až 5, § 6 odst. 5 a § 17 až 19 nebo se stanovami.“

k odstranění stavu, který byl příčinou k pozastavení činnosti, nestává se strana či hnutí automaticky zase aktivní organizací, ale musí čekat na rozhodnutí správního soudu⁵⁶. Ten vydá rozhodnutí o tom, kdy byla strana či hnutí opětovně uvedena v aktivně činnou organizaci.

Během celostátních voleb do Poslanecké sněmovny, Senátu, zastupitelstev měst a obcí a zastupitelstev vyšších územních samosprávných celků nelze rozpustit a ani pozastavit činnost politické strany či hnutí.⁵⁷

„Jestliže politická strana opakovaně nepředloží příslušnému orgánu (Poslanecké sněmovně České republiky) výroční finanční zprávu, nesplní tím zákonnou povinnost stanovenou v § 18 odst. 1 zákona č.424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. Nesplnění uvedené povinnosti přitom představuje zvláštní a samostatný důvod, pro který lze rozhodnout o pozastavení činnosti strany.“⁵⁸

---

⁵⁶ Toto rozhodnutí má v pravomoci Nejvyšší správní soud, návrh na učinění rozhodnutí však podává vláda.

⁵⁷ Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸ Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. 11 Zp 12/99, (www.nssoud.cz).

7. PROMĚNY ČESKÉ POLITICKÉ KULTURY PO ROCE 1989

Po událostech, které se staly v listopadu 1989, došlo ke změně režimu, tak i k důležitým legislativním změnám v Ústavním systému České republiky. Tyto změny zahrnovaly například odstranění čtvrtého článku ústavy, který přičítal rozhodující vliv komunistické straně či umožnění volné politické soutěže. Byl také zrealizován demokratický systém politických stran a pomocí Ústavy byl zaveden dvoukomorový Parlament. Dále se zrealizovaly i ostatní základní zásady lidských práv a svobod.⁵⁹

Po listopadových událostech na území České republiky, došlo k přeměně nejen politické scény, ale také k přeměně ekonomického a hospodářského prostředí. V tomto období byli propuštěni političtí vězni, konaly se první svobodné volby a Václav Havel se stal prezidentem České republiky. Byla také přijata Listina základních práv a svobod. V ekonomické sféře pak byla zrušena politika centrálního řízení ekonomiky a byla nahrazena kapitalistickým vzorem. Mimo jiné v tuto dobu probíhaly důležité rehabilitace⁶⁰ a restituce⁶¹ a také vstoupil v platnost Lustrační zákon⁶².

Celkové vytváření stranického systému po tzv. Sametové revoluci bylo, na rozdíl od ekonomické transformace, zdlouhavé a bylo zároveň ovlivňováno množstvím vnějších faktorů. Pro toto období neexistuje komplexní charakteristika, která by vystihla tehdejší systém politických stran. Tato charakteristika neexistuje, protože až do roku 1996, kdy se stabilizoval politický systém, byl nestálý počet parlamentních subjektů. Mnohokrát se však měnil počet parlamentních subjektů bez ohledu na výsledky parlamentních voleb. Problémem také byla působnost politických stran během trvání federace.

---

⁵⁹ DAVID, Roman. *POLITOLOGIE: Základy společenských věd*. Olomouc: Olomouc, 2002. s. 240. ISBN 80-7182-116-0.

⁶⁰ Z lat. Obnovení předešlého stavu, ospravedlnění či zadostiučinění; např.: odškodnění politických vězňů jednorázovým poplatkem 2500Kč/1 měsíc ve vězení

⁶¹ Z lat. obnovení, náhrada, navrácení; např.: vrácení znárodněného majetku

⁶² Zákon, který omezoval působení lidí spojených s minulým režimem ve vedoucích funkcích

Politické strany či hnutí byly většinou aktivní pouze v daném státě a nikoliv celoplošně po celém území federace. Jedinou výjimkou v tomto směru byla Komunistická strana Československa, která se později přetvořila na federální svazek Komunistické strany Čech a Moravy a Komunistické strany Slovenska. Další vadou pak bylo to, že nebylo vždy jasné, který orgán politické strany je třeba brát jako rozhodující.

Změny, které probíhaly již od listopadu 1989, byly ve znamení zvýšení počtu nově vzniklých politických stran či hnutí, které byly zakládány za účelem establování v novém politickém systému. Tyto nové politické strany či hnutí vznikaly jako svobodné právnické osoby a zákon byl vůči nim vesměs vlídný, protože nekladal velké nároky na stanoviny či ideologii nově vznikající strany.⁶³ Pro lepší pochopení systému politických stran po listopadových událostech v roce 1989 je dobré, rozdělit postupný vývoj na několik částí. Toto rozdělování je však pouhé symbolické poukázání na důležité mezníky vývoje systému.

První období je ve znamení kladení základů systému, které trvá od konce listopadu 1989 až do prvních svobodných voleb, které se odehrály v červnu roku 1990. Dne 19. listopadu 1989 pak vzniklo Občanské fórum, které reprezentovalo nespokojené občany. Volby konané v tomto roce byly ale spíše zjištěním, zdali chtějí občané pokračovat ve vládě vedené Komunistickou stranou.⁶⁴

---

⁶³ Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁴ MAREK, Pavel. A KOL. *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998*. Olomouc: Katedra politologie a evropských studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, 2000, s. 359-362, ISBN 8086200256

Tabulka 4: Výsledky voleb do Federálního shromáždění v ČR v roce 1990

strana hnutí koalice	SNĚMOVNA LIDU			SNĚMOVNA NÁRODŮ			poslanců FS
	získané hlasy		mandátů	získané hlasy		mandátů	
	absolutně	v %		absolutně	v %		
OF	3 851 172	53,15	68	3 613 513	49,96	50	118
KSČ	976 996	13,48	15	997 919	13,80	12	27
KDU	629 359	8,69	9	633 053	8,75	6	15
HSD-SMS	572 015	7,89	9	658 477	9,10	7	16
SD	278 280	3,84	-	301 445	4,17	-	-
SZV	273 175	3,77	-	288 270	3,99	-	-
SZ	224 432	3,10	-	248 944	3,44	-	-
ČSS	199 446	2,75	-	208 662	2,89	-	-

Zdroj: MAREK, Pavel. A KOL. *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998*, s. 362, ČSÚ

Druhé období se pak nese ve znamení celkového utváření systému od uspořádání voleb v červnu 1990. Toto utváření systému trvá až do dalších voleb, které se konaly v červnu 1992. Během tohoto období se Občanské fórum rozpadá kvůli vnitřním rozporům, ale tvoří se subjekty nové. Rozpad Občanského fóra tedy dává vzniknout straně Občanského hnutí, která vznikla 8. března 1991 a hlásí se k politickému středu, ale také Občanské demokratické straně (ODS), která byla zaregistrována ke dni 18. března 1991. Přičemž hned z počátku působí ODS jako přirozeně vůdčí subjekt, který se snaží skloubit rozdílné pravicové cíle. V druhém období se také vyvíjeli politické strany, které byly zaměřené na křesťanskou část obyvatelstva. Vznikl tak nový politický subjekt Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová (KDU-ČSL), který uzavřel spolupráci s ODS a tím tak ujistil svojí politickou pozici. Po volbách v roce 1992, které de facto ukončily období formování systému, bylo již jasné rozlišení politických stran a síla jejich postavení. Také byl vymezen prostor, který byl určen pro jejich samotné fungování.⁶⁵

⁶⁵ MAREK, Pavel. A KOL. *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998*. Olomouc: Katedra politologie a evropských studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, 2000, s. 363-366, ISBN 8086200256.

Tabulka 5: Výsledky voleb do Federálního shromáždění v ČR v roce 1992

strana hnutí koalice	SNĚMOVNA LIDU		SNĚMOVNA NÁRODŮ	
	získané hlasy		získané hlasy	
	absolutně	v %	absolutně	v %
ODS-KDS	2 200 937	33,90	2 168 421	33,43
LB	926 228	14,27	939 197	14,48
ČSSD	498 030	7,67	440 806	6,80
SPR-RSČ	420 848	6,48	413 459	6,37
KDU-ČSL	388 122	5,98	394 296	6,08
LSU	378 962	5,84	393 182	6,06
ODA	323 614	4,98	264 371	4,08
OH	284 854	4,39	307 334	4,74
HSD-SMS	274 489	4,23	317 934	4,90
HDŽI	214 681	3,31	228 860	3,44
SČPŽR	166 325	2,56	172 703	2,66
KAN	129 022	1,99	140 045	2,16

Zdroj: MAREK, Pavel. A KOL. *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998*, s. 366, ČSÚ

Třetí v pořadí je období, ve kterém probíhá stabilizování systému. Toto období se datuje od června 1992 do voleb v červnu 1996. V tomto období byly stěžejní především špatné vztahy se Slovenskem a následný rozpad celé federace. Podle jejich činů spojených s tímto rozpadem došlo k rozdělení stranického spektra. Pro stranický vývoj České republiky rozpad federace znamenal, že se potvrdila koncepční rozdílnost mezi státy, ale také existenci osamostatněného českého stranického systému politických stran. Tento systém šlo tedy pokládat za faktický, ale zároveň již i finální. Pro tento časový úsek je charakteristické, že během stabilizování se politické strany začaly přeměňovat ze svých původních stavovských a národních profilů na strany, které se obracejí na voliče celým svým spektrem. Do popředí se tak dostaly politické strany ODS a ČSSD, které se začínaly prezentovat jako strany masové. V tomto období je dále typické, že téměř mizí z české scény oblíbené politické subjekty hnutí.

Posledním obdobím, je období, ve kterém se vyvažují síly v osamostatněném systému. Toto období trvá od června roku 1996 až do dnes. Po volbách konaných na přelomu května a června 1996 se udála ve stranickém systému zásadní změna. Byl snížen počet subjektů, které byly zastoupeny v Parlamentu a tím se tak stala jasnější spojitost mezi faktickou relevantností subjektu a jeho podílem na zákonodárné moci. Také se v tomto období

rozhodlo o tom, že subjekty, které nedosáhly 5% klausuli, budou „odsunuty stranou“ a jejich růst bude nejdříve do příštích voleb minimalizován. Mimo tyto změny se udály i změny systémové. Politické strany, které byly nově přičoží do Sněmovny, v novém systému o pouhých šesti relevantních subjektech nemají takovou volnost pro jejich činnosti, jako měly dříve.⁶⁶

Tabulka 6: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR v roce 1996

strany, hnutí, koalice	získané hlasy		počet mandátů
	absolutně	v %	
ODS	1 794 560	29,62	68
ČSSD	1 602 250	26,44	61
KSČM	626 136	10,33	22
KDU-ČSL	489 349	8,08	18
SPR-RSČ	485 072	8,01	18
ODA	385 369	6,36	13
DŽI	187 455	3,09	-
DEU	169 796	2,80	-
SD-LSNS	124 165	2,05	-

Zdroj: MAREK, Pavel. A KOL. *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998*, s. 370, ČSÚ

⁶⁶ MAREK, Pavel. A KOL. *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998*. Olomouc: Katedra politologie a evropských studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, 2000, s. 367-372, ISBN 8086200256.

8. DĚLNICKÁ STRANA

Dělnická strana vznikla jako radikální politická strana z důvodu odchodu části členů ze Sdružení pro republiku – Republikánské strany Československa (SPR-RSČ). Založena byla 20. prosince 2002 pod názvem Nová síla. Na ustavujícím sjezdu, který se konal 18. ledna 2003, strana však přijala podle zákona č. 424/1991 Sb., §11 odst. 3⁶⁷ nový název Dělnická strana. Dělnická strana se hlásila k „původním kořenům dělnického hnutí 19. století“ a po svém založení snažila oponovat celému soudobému politickému spektru, zvláště pak proti Komunistické straně Čech a Moravy (KSČM).

Po neúspěšných volbách do Evropského parlamentu v roce 2004, ve kterých Dělnická strana dosáhla jen velmi malého úspěchu⁶⁸, se strana snažila najít společně smýšlející politické subjekty, aby posílily své postavení. Těmito subjekty byly například Národní strana a Národní sjednocení, ale také i Národně demokratická strana Německa (NPD). Dělnická strana poté začala spolupracovat i s neformálními nacionálními spolky, ze kterých později začali přicházet noví členové Dělnické strany. Někteří z těchto nově příchozích členů se otevřeně hlásili k neonacismu.

Vlna většího veřejného i mediálního zájmu vůči Dělnické straně se zvedla až 4. října 2008, kdy byli občané Litvínova nespokojeni s chováním místních nepřizpůsobivých Romů a Dělnická strana tak poslala do litvínovského sídliště Janov dvanáct „monitorovacích hlídek“ Ochranných sborů Dělnické strany⁶⁹, přičemž tyto hlídky už očekávaly nejméně na 70 romských občanů, z nichž někteří byli ozbrojeni tupými předměty. Na místě však byla přítomna i policie České republiky, která zabránila střetnutí. Od této

---

⁶⁷ Politická strana nebo hnutí musí nahlásit změnu názvu či sídla do 7 dnů od registrace změny stanov Českému statistickému úřadu.

⁶⁸ Dělnická strana získala v těchto volbách jen 0,18% hlasů.

⁶⁹ Ochranné sbory Dělnické strany (OS-DS) vznikly 1. 2. 2008 a jejich úkolem byla ochrana stranických představitelů a případná pomoc občanům.

chvíle se začaly objevovat návrhy a snahy vedoucí k rozpuštění Dělnické strany.⁷⁰

První návrh na zahájení řízení před Nejvyšším správním soudem ve věci rozpuštění Dělnické strany na základě § 15 odst. 1 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování politických stran a hnutí,⁷¹ podala vláda dne 5. prosince 2008. Bylo tak po prvé navrženo rozpuštění politické strany z politických a ne formálních⁷² důvodů. Tento návrh byl stručný pětistránkový dokument, ve kterém vláda navrhovala rozpuštění Dělnické strany, protože se domnívala, že Dělnická strana porušila shromažďovací zákon (ve dnech 16. 8. 2008, 18. 10. 2008) podle zákona č. 84/1990 Sb., § 5 odst. 1⁷³, narušovala veřejný pořádek a vyhrožovala odstraněním demokratických základů státu prostřednictvím svých internetových stránek.

„Dělnická strana vyhláší nulovou toleranci k polistopadovému politickému systému, po jehož odstranění již delší dobu voláme. V praxi to znamená rozpuštění stávajících parlamentních stran a prošetření všech jejich zločinů po roce 1989. Tento revoluční zvrat si ovšem vyžádá celonárodní účast a právě k ní naše strana bude v následujících dnech a týdnech obyvatelstvo země mobilizovat.“⁷⁴

Jestliže je činnost strany a hnutí v rozporu s § 4 zákona č. 424/1991 Sb., může Nejvyšší správní soud rozhodnout o pozastavení činnosti nebo rozpuštění strany a hnutí, a to na základě zákona č. 424/1991 Sb., §13 odst. 6 a § 14 odst. 1.

---

⁷⁰ DĚLNICKÁ STRANA. *Historie hnutí* [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: http://www.delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=117&Itemid=151

⁷¹ § 15 odst. 1 zákona č. 424/1991 Sb. prohlašuje, že o rozpuštění strany či hnutí a pozastavení a znovuoobnovení její činnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud, přičemž návrh podává vláda a pokud se tak nestane do 30 dnů od doručení podnětu, může návrh podat i prezident republiky

⁷² Například neodevzdání výroční finanční zprávy

⁷³ Ten, kdo svolává shromáždění je ze zákona povinen písemně upozornit úřady nejméně do 5 dnů před započítáním shromáždění.

⁷⁴ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Návrh na rozpuštění politické strany Dělnická strana* [online]. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/dokumenty/navrhRizeni/Navrh_vlady_CR.pdf

Dělnická strana však navrhla zamítnutí návrhu a všechny obviněný odmítla s tím, že uznává demokracii a stojí na jejích základech, ale odmítají současnou vládní garnituru.

Nejvyšší správní soud se vyjádřil k návrhu tak, že politické strany mají svůj nezastupitelný význam na poli demokracie a proto jsou chráněné zvýšenou ochranou, aby stát nemohl zasahovat do jejich činnosti. Návrh vlády však vychází z předpokladu, že pro rozpuštění politické strany není stěžejní, jaké míry porušení se strana dopustila, ale fakt, že se nezákonného jednání vůbec dopustila. Dále Nejvyšší správní soud rozhodl, že zasahování do práva se sdružovat v politických stranách je možné pouze na základě zákona a musí to být vždy až jako krajní zásah, který je pro společnost nezbytný. Nejvyšší správní soud uvedl, že rozhoduje v souladu s § 96 soudního řádu správního⁷⁵, ale nevylučuje podání jiného návrhu na rozpuštění stejné politické strany v budoucnosti.

K tomuto řízení se však vyjádřil tak, že nebyla prokázána činnost⁷⁶ Dělnické strany, pro kterou vláda podávala návrh Nejvyššímu správnímu soudu na její rozpuštění. Nejvyšší správní soud proto tento návrh zamítnul jako nedůvodný, avšak vytyčil několik podmínek, pro které může být v budoucnu politická strana či hnutí rozpuštěna. Tyto podmínky jsou:

- 1) zjištěné chování politické strany je protiprávní,
- 2) je této straně přičítané,
- 3) představuje dostatečně bezprostřední hrozbu pro demokratický právní stát
- 4) zamýšlený zásah je přiměřený sledovanému cíli, tzn. není narušena proporcionalita mezi omezením práva se sdružovat se v politických stranách a zájem společnosti na ochraně jiných hodnot⁷⁷

---

⁷⁵ Podle §96 s. ř. s. rozhoduje soud podle skutkového stavu, který tu je v době rozhodnutí soudu.

⁷⁶ § 4 a §13 odst. 6, zákon o politických stranách

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. března 2009, čj. Pst 1/2008 – 66 – 86.

Poté, co Nejvyšší správní soud zavrhl první návrh na rozpuštění Dělnické strany, začala vláda připravovat návrh druhý. Tento druhý návrh byl daleko obsáhlejší než návrh předchozí a také obsahoval mnoho přiložených důkazů, které v předchozím návrhu chyběly. V tomto návrhu je podrobně popsáno, jakým způsobem Dělnická strana spolupracovala s jinými neonacistickými skupinami, jaké měli radikální názory na menšiny, ale také v tomto návrhu byly uvedeny informace, které se týkaly jednotlivých členů Dělnické strany.

Nejvyšší správní soud druhému návrhu vlády na rozpuštění Dělnické strany vyhověl. Svoje rozhodnutí odůvodnil tím, že se Dělnická strana dopustila především protiprávního jednání vůči § 4 písm. a) a d)⁷⁸, které bylo možno přičíst této politické straně. O přičitatelnosti programu Dělnické straně nebylo pochyb, protože byla jednoznačná. Další věcí přezkumu Nejvyššího správního soudu byla bezprostřední rizika pramenící z Dělnické strany, která ohrožovala demokracii. Tímto přezkumem se zkoumalo především to, jestli se Dělnická strana snažila nějak distancovat od svých dřívějších činů. Zkoumalo se tedy, jestli a jak se změnila členská základna a její vedení, zda došlo k programové změně či posunu. Za velmi významné riziko pak Nejvyšší správní soud považoval fakt, že Dělnická strana je víceméně dobře organizovaným monopolem pravicově extrémistických stran, který je schopen destabilizovat stávající institucionální a právní systém, byť jen lokálně. Soud také zkoumal, zda není rozpuštění této strany nepřiměřeným zásahem do proporcionality, když omezí právo se sdružovat v politické straně kvůli zájmu společnosti na ochraně jiných hodnot. Musí tedy zkoumat, jestli neexistují i mírnější prostředky, kterých by mohlo být použito. V tomto případě však Nejvyšší správní soud neměl pochyb o tom, že rozpuštění Dělnické strany není v rozporu s kritériem proporcionality. Dělnická strana tak byla rozpuštěna, ale její exčlenové své názory promítají v jiných činnostech.⁷⁹

---

⁷⁸ Vznikat a vyvíjet činnost nemohou strany či hnutí, které za a) porušují ústavu a zákony nebo je jejich cílem odstranění demokratických základů státu; za d) jejichž program nebo činnost ohrožují mravnost, veřejný pořádek nebo práva a svobodu občanů.

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. února 2010, čj. Pst 1/2009 – 1 – 469.

ZÁVĚR

Politické strany či hnutí jsou v demokratické zemi nezastupitelným institutem, který má svá práva a privilegia. Toto postavení si však musely strany vybojovat, protože ne vždy šly ruku v ruce se soudobou formou vlády.

I přes fakt, že politické strany či hnutí provázejí lidstvo už několik století, stále neexistuje jedna ucelující definice, která by zahrnula vše náležité a podstatné. Proto existuje několik definic, které se snaží vystihnout tuto problematiku po svém.

V dnešní České republice je vznik i zánik politické strany dostatečně právně vymezen a je tak zaručena svobodná politická soutěž, která je jedním ze základních pilířů demokracie. Než se ovšem právní úprava vykryštovala do současné podoby, byla celková judikatura neúplná a soudy své rozhodnutí nedostatečně odůvodňovaly. Tato situace se začala s ubíhajícím časem postupně měnit a v dnešní době je české právní vymezení vzniku i zániku politických stran na stejné úrovni, ne-li vyšší, jako ostatní evropské státy. Konkrétní příklad českého právního vývoje lze vidět například na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu v kauzách Dělnická strana I, II. To vše však neznamená, že je tento systém bezchybný a není na něm co zlepšovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura

DAVID, Roman. *POLITOLOGIE: Základy společenských věd*. 4. rozšířené vydání. Olomouc: Olomouc, 2002. s. 448. ISBN 80-7182-116-0.

FIALA, Petr. - STRMISKA, Maxmilián. *Teorie politických stran*. Brno : Barrister & Principal, 1998. s. 263. ISBN 80-85947-31-5.

FIALA, Petr. *Středoevropské systémy politických stran*. Brno: Konrad Adenauer Stiftung, 2003. s. 255. ISBN 80-210-3091-7.

HODGKIN, T.: *African Political Parties*, London: Penguin Books, 1961, s. 217.

HOLLÄNDER, Pavel. *Základy všeobecné státovědy*. 1. vyd. Praha: Nákladem spolku čs. právníků Všehrd, 1995, 173 s. ISBN 80-85305-32-1.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha : Portál, 2007. s. 184. ISBN 978-80-7367-098-6.

KLÍMA, Karel a kol. *Státověda*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 415 s. ISBN 80-86898-98-9.

KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. 1. vydání. Praha: RADIX, spol. s r. o., 1998, 276s. ISBN 80-86031-13-6.

MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. A KOLEKTIV. *Politické strany: Vývoj politických hnutí a stran v českých zemích a Československu I, II*. Brno: Doplněk, 2005. s. 1021. ISBN 80-7239-180-1.

MAREK, Pavel. A KOL. *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998*. Olomouc: Katedra politologie a evropských studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, 2000, s. 373, ISBN 80-8620-025-6.

MAREŠ, M. *Extremismus: Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2006, s. 80.

PODHRÁZKÝ, Milan. *Přehled judikatury ve věcech voleb, referend a politických stran*. Praha: ASPI, 2008. Judikatura (ASPI), sv. 392. ISBN 978-80-7357-291-4.

VODIČKA, Karel. *Politický systém České republiky: Historie a současnost*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003, str. 351, ISBN 80-7178-718-3.

Zákonné normy a právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998Sb.

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

DĚLNICKÁ STRANA. *Historie hnutí* [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: http://www.delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=117&Itemid=151.

KIRK, Russell. *Edmund Burke and the Constitution*. The Russell Kirk Center. Dostupné z: <http://www.kirkcenter.org/index.php/detail/burke-and-the-constitution-1985/>.

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Návrh na rozpuštění politické strany Dělnická strana* [online]. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/dokumenty/navrhRizeni/Navrh_vlady_CR.pdf.

Politické strany a hnutí: Historický vývoj politických stran [online]. 2006 [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://www.sds.cz/docs/prectete/eknihy/udp/am_udp06.htm

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1: Národnostní složení v r. 1911	20
OBRÁZEK 2: Nezdařená snaha o zpětné působení v podání ČSSD.....	24
OBRÁZEK 3: Nepovolená demonstrace pravicových extremistů v Karlových Varech	28
OBRÁZEK 4: Souhlas s registrací politické strany - petiční listina pro 1 osobu	32
OBRÁZEK 5: Vytisknutá podoba stanov ODS.....	34

Seznam tabulek

TABULKA 1: Národnostní složení podle sčítání v r. 1921.....	22
TABULKA 2: Odhad počtu příznivců radikálních a extremistických hnutí v jednotlivých krajích ČR v r. 2000.....	29
TABULKA 3: Přehled o celkových příjmech politické strany Zelených za r. 2010	41
TABULKA 4: Výsledky voleb do Federálního shromáždění v ČR v roce 1990	47
TABULKA 5: Výsledky voleb do Federálního shromáždění v ČR v roce 1992.....	48
TABULKA 6: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny ČR v roce 1996.....	50

Seznam grafů

GRAF 1: Porovnání počtů členů politických stran v různých evropských zemích.....	13
GRAF 2: Výsledky voleb do PS v roce 2010 v ČR.....	14
GRAF 3: Grafické rozdělení zaměření politických stran.....	16

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Petr Červa

Obor: Právo v podnikání

Forma studia: prezenční

Název práce: Vznik a zánik politické strany v ČR

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 48

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů české literatury a pramenů: 17

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: JUDr. Věra Jirásková, CSc.